

Compareixo avui al Parlament de Catalunya com a vicepresidenta de la Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat sense ànim de lucre. Intentaré donar veu no només a les residències, sinó també a les persones grans, als seus familiars i als professionals que hem patit aquesta crisi.

Agraeixo aquesta ocasió donada. És un honor després de 33 anys treballant en residències, i alhora és una preocupació per la responsabilitat de transmetre la situació que hem viscut i les incerteses que ens esperen.

Les institucions que acullen a les persones grans, com a pobres, malalts i desvalguts, existeixen a Catalunya oficialment des de l'Edat Mitjana amb el nom d'hospitals o asils. Amb més de 600 anys d'història, ben segur que han viscut i superat nombroses epidèmies, guerres, fam, amenaces... Però han resistit atenent la necessitat que el filòsof Josep M<sup>a</sup> Esquirol escriu "L'acció més humana és el gest de protegir, és crear espais que produeixin calidesa física i anímica. L'essència d'una casa és l'obertura, és l'hospitalitat." I que ens recorda que "sortosament depenem dels altres. La vida sense els altres és impossible."

Cada època té els seus reptes. El nostre és cuidar a les persones grans és una de les necessitats rellevants de la nostra societat envellida. La diversitat de recursos que s'han desplegat en els darrers anys ho confirmen i les residències assistides han esdevingut un servei molt necessari per proporcionar cures de llarga durada necessàries per a moltes situacions que cursen amb alta dependència. Tots ho coneixem: fases avançades de la demència, malalties degeneratives, problemes osteomusculars, acompanyats sovint de dificultats en la cura informal o dificultats socials.

Però aquesta pandèmia ha posat de manifest en la nostra societat l'ambivalència que la cura de les persones dependents provoca en l'ésser humà. La satisfacció per aconseguir un augment de l'esperança de vida espectacular en les darreres dècades a la vegada que les dificultats en sostenir un sistema que garanteixi la cura d'aquestes persones. Dificultats econòmiques expressades de moltes maneres: amb tarifes inadequades, amb exigències difuses, amb menyspreu als professionals que es dediquen a aquesta tasca, però també amb un regust antic que prové de la paraula asil i que ens porta a llocs tancats destinats a l'exclusió social entesa com a fracàs personal.

Certament només celebrem la vellesa quan és autònoma i consumista, però quan ens porta al deteriorament, a la malaltia i a la culpa de no voler reconèixer que ens incomoda perquè ens recorda les nostres obligacions que ens costa complir com a individu i com a societat i ens projecta a un futur propi que ens espanta i ens costa d'assimilar. Aquesta pandèmia, ens afronta de nou a les nostres pors més ancestrals: morir de vell, sense capacitat per fugir d'aquest destí, sol i moltes vegades oblidat.

A les residències lluitem contra corrent treballant perquè les siguin espais de vida on les persones continuïn optant a una vida digna i respectuosa, on s'eviti l'abandonament i la solitud però justament aquesta ha estat la circumstància que ens ha visibilitzat com a lloc on les persones velles han mort, escandalitzant-nos, com si això fos alguna cosa més que el que senzillament ha estat, una suma de persones molt velles, que viuen juntes en un espai concret i tancat i que han viscut només ateses pels professionals que han hagut de lluitar contra una malaltia molt contagiosa.

Valgui aquesta oportunitat per fer un reconeixement a totes les persones que han contribuït a contenir aquesta pandèmia a les nostres residències, especialment als nostres professionals que han lluitat amb compromís i han patit crítiques a la seva feina.

Des de la Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat sense ànim de lucre proposem:

1. **Equiparar** els sous dels professionals assistencials i sanitaris independentment de l'àmbit on prestin els seus serveis, és a dir, sigui social o sanitari. Al cap i a la fi tots els serveis d'atenció a les persones vetllen i contribueixen al seu benestar i a la satisfacció de les seves necessitats. El 33% de diferència en els convenis laborals de sanitat i d'atenció a la dependència estigmatitza i devalua la feina que fan, restant importància a la cura de llarga durada de les persones dependents sigui per la seva edat i/o per la seva discapacitat per a les activitats de la vida diària. Les desigualtats passen factura i aquesta ja esdevé insuportable.

La fuga de professionals sanitaris de les residències als serveis de salut és un fet que encara debilita més la nostra tasca diària, posant en perill les nostres organitzacions. Aquesta equiparació no ha de ser un favor, ha de ser un dret. Els diners que s'han anunciat que es donarien per agrair la tasca als professionals serveixen per continuar amb les diferències entre el sector social i el sanitari. I també per tapar un forat de manera ineficient ja que molts d'aquests diners serviran per ser embargats immediatament a les persones treballadores que tenen deutes amb alguna administració, i que per desgràcia no són poques.

Si la raó que se'ns ha donat fins ara és que no hi ha diners per pagar l'equiparació, caldrà pensar que és una qüestió de repartir millor els que tenim. Aprofito l'oportunitat per fer un reconeixement explícit a les infermeres joves que han fet un esforç per no marxar a altres països a treballar perquè han decidit contribuir amb el benestar del nostre país, que han optat per treballar a les residències perquè estimen a la gent gran malgrat els baixos sous i el poc

reconeixement i que superen dia a dia la temptació de canviar al sector salut on els esperen uns millors salaris. Necessitem que es quedin. Ajudeu-nos.

2. **Confiar** en les entitats i en els professionals que treballem en aquest àmbit. Aquesta senzilla i poc valorada paraula ens remet a construir un sistema en el que l'Administració que té la responsabilitat de cuidar dels seus ciutadans, especialment els més vulnerables, treballi conjuntament amb els proveïdors d'aquests serveis. És molt preocupant que es permeti el desprestigi d'una feina que, per necessària, ha de tenir el vist-i-plau de qui és el garant d'aquest servei imprescindible. Imaginem-nos que deixem de confiar en les biblioteques o en les llars d'infants o els mercats municipals.

En primer lloc s'ha de treballar per impedir de forma contundent que hi hagi proveïdors que no prestin un bon servei a nivell tècnic o que prioritzin l'ànim de lucre davant de la qualitat dels seus serveis. Desgraciadament aquests dies hem vist molts més exemples dels necessaris per alertar-nos d'aquest greu problema.

En segon lloc i garantida la bona fe mútua en el projecte de servei a les persones grans cal treballar conjuntament per definir les bases de l'atenció i anar revisant la seva evolució. Paraules com col·laboració, diàleg, reflexió i treball en equip són bones referents per alimentar aquest ideal compartit. Aquest treball hauria de transformar i reduir l'escalada de registres, declaracions jurades, enviament de dades, instruccions, inspeccions, requeriments, ... Un munt de feina que acapara un temps que no tenim i que debilita el treball conjunt

En tercer lloc i molt important cal comptar amb la participació i la satisfacció de les persones usuàries i les seves famílies i de la societat en general per tal de fer un veritable servei i no desviar-nos dels veritables objectius de promoció del benestar i del respecte a les persones ateses.

Llegeix-ho una història real:

«El Joan viu, fa gairebé un any, en una residència de Barcelona. Forma part d'Amics de la Gent Gran des de desembre de 2019 i rebia visites setmanals d'una voluntària de l'entitat.

Quan el centre es va confinar, la voluntària li va fer arribar revistes i una llibreta a través d'un missatger, per a què el Joan es pogués entretenir. Al cap d'un temps se li va comunicar que no podien acceptar res de l'exterior. Al cap d'uns dies va morir el company d'habitació del Joan i a ell el van confinar a una habitació individual. No li van poder fer el test. La seva filla va oferir pagar un servei privat per a què ho fes però des del centre no deixaven accedir a persones de l'exterior. Aquest aïllament li ha provocat una decaiguda

important de l'estat d'ànim. La seva voluntària l'ha estat trucant de manera regular i també rebia trucades d'una altra persona voluntària de l'entitat.

El Joan comentava que no tenia ni un diari per a llegir, que l'únic que podia fer era mirar la TV on només parlaven de la pandèmia i això encara l'angoixava més. Va arribar un punt en què va deixar d'afaitar-se perquè deia que no tenia sentit si no podia sortir al carrer o rebre visites.

Hi havia moments que no tenia ni ganes de parlar per telèfon. Ha estat desmoralitzat i deprimat. Finalment, a finals de maig li van fer el test i va donar negatiu.

Diu que li han robat un any de la seva vida.»

3. **Simplificar, tornar a la senzillesa.** Crec que en els últims anys i especialment en el temps de pandèmia ens hem complicat molt la vida. En part crec que com a resultat de la falta de confiança que he comentat abans, però també per ambició desmesurada i por de no quedar bé. Al final tots sabem que viure és molt més senzill i, especialment quan envellim anem comprenent quines coses són bàsiques pel nostre benestar i de quantes en podem prescindir.

Hauríem de fer un esforç per filtrar el que és essencial per una bona atenció . I hauríem de reaprendre a separar el gra de la palla. Fa un temps vaig assistir a un curs sobre atenció centrada en la persona i vàrem treballar un exercici personal sobre quines coses ens produïen benestar en la nostra vida quotidiana. Haig de confessar que després de la sorpresa inicial va ser una descoberta per a mi pensar en les coses que m'alegraven el dia. Eren senzilles: el somriure dels meus fills, llegir el diari el diumenge mentre esmorzo, regar les plantes o sortir a l'aire lliure. Després quan vaig haver d'imaginar que em faria feliç quan estigués en una residència vaig comprovar que no hi havia gaire diferència, tret de que alguna amable cuidadora m'ho hauria de facilitar. Per descomptat em continuaria desagradant estar sola, pensar que no comptava per a ningú o si patiria quan tingués una malaltia per manca de sensibilitat cap al meu dolor i la meva por.

En temps de crisi cal concentrar-se en el que és veritablement essencial i abandonar aquelles coses que per complicades pretenen fer-nos sentir a la moda o publicitar la nostra feina i sortir a la foto. La pandèmia ens ha demostrat de quantes coses podem prescindir. I també les que són molt importants. Que ens alimentin, que ens rentin, que ens alleugereixin el dolor i la por a la incertesa de la malaltia, que ens somriguin i tranquil·litzin "tot anirà bé", que les persones que ens estimen ens ho facin saber, que el nostre entorn faci bona olor, que tingui claror i ens toqui l'aire... Si us plau deixem de complicar-nos la vida i valorem el que fem dia a dia.

4. **Donar temps.** Si alguna cosa ha caracteritzat aquests temps de pandèmia ha estat la pressa i l'esgotament, encara que s'entén que només per a les persones que hem hagut de treballar intensament en sobreviure. Les persones que han estat confinades i sense ocupacions exigents potser ens poden ensenyar com alentir i fer decreïxer les nostres expectatives i ambicions. Hem hagut de córrer per enviar dades abans de les 4 de la tarda, per fer reunions de coordinació amb moltíssima gent, respondre preguntes, tranquil·litzar a les persones, buscar solucions, fer vídeotrucades... Sempre correm i ara també podem caure a la temptació de forçar solucions improvisades o forçades. Proposem que ens ho prenguem sense pressa però sense pausa.

5. **No estirar més el braç que la màniga.** Com a resum del que proposo m'agrada aquesta dita catalana que parla de mesura i d'humilitat. Fem fins on arribem però fem-ho bé i amb satisfacció. Amb el que disposem.. però, això si, amb equitat, amb perseverança, amb senzillesa, amb sinceritat. S'ha de dir fins on arribem i complir-ho, evitant les falses promeses però treballant per a que tot el que tenim estigui a disposició del bé comú. I això val per a tothom: per a gestionar les residències amb precaució i honradesa, perquè els que hi treballem hi trobem una justa retribució per a la nostra feina i aportem la motivació necessària per ser dignes de la feina que hi hem de fer, pels responsables de l'Administració que puguin combinar l'exigència i la col·laboració, per a vosaltres els polítics perquè trobeu l'espai d'entesa que us demana la ciutadania, pels usuaris i els familiars que trobin la justa mesura de demanar el que necessiten i no per exigir... Si us plau, tranquil·litzem als ciutadans garantint el que és imprescindible i just però oblidem-nos de falses promeses, de maquillatges, de pedaços.

6. **Considerar la responsabilitat ètica del nostre treball.** En situació de pandèmia, quan s'han de prendre decisions sobre l'actitud terapèutica, la derivació a centres hospitalaris i sedació al final de la vida, hem après que la reflexió ètica és fonamental per tal de garantir les condicions apropiades i evitar els errors de la pressa de decisions precipitades. Qüestions com la priorització dels aspectes logístics i la presa de decisions unilaterals o la manca de consens entre els professionals tenen un risc d'incidència que hem d'aprendre a evitar.

Entre les moltes coses que hem après, potser algunes ja les sabíem i ara se'ns han fet evidents. La relació de confiança i el coneixement mutu entre professionals, usuaris i familiars, ha facilitat la presa de decisions difícils i l'acompanyament en moments vitals únics com la mort d'un ésser estimat en una situació adversa per a tots, família i cuidadores. En aquestes circumstàncies, l'ètica de tenir cura dels altres ha estat imprescindible i hauria d'haver sigut un punt de fortalesa per als equips i un bri de consol per a les famílies.

Així que equiparar (en el sentit de no fer diferències), confiar, simplificar, donar temps, no estirar més el braç que la màniga i considerar la responsabilitat ètica, són les propostes que ens atrevim a fer per sortir dignament d'aquesta crisi tots plegats.

Sabem que no és fàcil. Que hi ha moltes coses que condicionen la realitat actual. Però haurem de fer un propòsit de diàleg, de pensar en el bé comú i en retrobar la credibilitat del nostre sistema del benestar, especialment per a les persones més fràgils de la nostra societat.

Necessitem de la voluntat de desaprendre i de desfer alguns camins que hem seguit els últims anys. És per això que us demanem un gran esforç: evitar partidismes, prendre mesures possibles i constructives, i amb bona fe defensar un servei que és indiscutiblement necessari pels nostres avis, tietes i mares i per a nosaltres mateixos tard o d'hora.

Si us plau, feu-ho abans que encara sigui més difícil.

Que els llibres d'història parlin bé de nosaltres.

Moltes gràcies.

Assumpció Ros

Vicepresidenta de FEATE

(Federació d'Entitats d'Assistència a la Tercera Edat sense ànim de lucre)

7 de juliol de 2020